

سر مقاله

پیامبر اکرم ﷺ و امامان معصومین در حیات ظاهری خویش، در کنار معرفی دو منبع عقل و نقل برای دستیابی به شریعت، اصول و قواعدی را برای کار بست آن دو به اصحاب خویش بیان نمودند. حجیت ظواهر قرآن، برخی از شرایط حجیت خبر، راهکار برون رفت از تعارض بدوی و مستقر و قواعدی از این دست را برای جلوگیری از خطا در رسیدن به حکم شرع عرضه کردند و با نهی از قیاس و استحسان و اعتماد به راویان ضعیف، سدّ محکمی را در مقابل انحراف از شریعت بنا نمودند. در همان دوران، اصحاب با جمع‌آوری و تحلیل قواعد بیان شده در کلام امامان معصومین علم اصول فقه که به وسیله این ذوات نورانی پایه ریزی شده بود را از علم شفاهی به علم مکتوب تبدیل کردند. محمد بن ابی عمیر، یونس بن عبدالرحمن، احمد بن محمد بن خالد از جمله اصحابی هستند که رساله‌هایی را در پاره‌ای مباحث اصولی به نگارش درآوردند و گام‌های نخستین را در تدوین برخی از مباحث علم اصول برداشتند.

پیشینه
اصول فقه اسلامی

ع

پس از دوران غیبت، شیخ مفید با نگارش «التذکره» در علم اصول و سید مرتضی با «الذریعة الی اصول الشریعة» و شیخ طوسی با «العدة فی اصول الفقه»، اولین نگارش‌های جامع در اصول را به رشته تحریر درآوردند. این تلاش‌ها با تألیف کتاب‌هایی مانند «معارج الاصول» توسط محقق حلی، «نهایه الوصول الی علم الاصول» با قلم علامه حلی و «القواعد و الفوائد» از جمله نگارش‌های کم نظیر شهید اول، به کمال رسید.

رواج اخباری‌گری رکود شدیدی را در علم اصول ایجاد کرد و تنها با باز آفرینی آن، بیرون رفت از رکود و بازگشت رونق به اصول ممکن گردید. وحید عصر مرحوم بهبهانی این

وظیفه را بر دوش کشید و کمک شایانی به احیای دوباره علم اصول نمود. در همین زمان گام‌های نخست برای یافتن زبان مستقل برای علم اصول شیعه برداشته شد. هر چند علم اصول با تلاش اندیشمندان شیعه باز آفرینی شد، اما هنوز نیازمند ابداع و تغییری شگرف بود که تنها ذهن مبدع و مبتکر شیخ اعظم یارای چنین تغییری داشت. آخوند خراسانی، محقق عراقی، میرزای نائینی و دیگر اعلام با آرای خود سبب بالندگی روز افزون آن شدند. پیدایش مسائل جدید فقهی و لزوم پاسخگویی به آنها، نیاز به پالایش علم اصول و افزایش مباحث جدید را در تمام عصور به خوبی نشان می‌دهد. همین امر شهید صدر را بر آن داشت تا تغییراتی را در علم اصول ایجاد کند. پیشبرد علم اصول و تطبیق آن با نیازهای زمان همواره نیازمند برداشتن گام‌های جدیدی است.

مدرسه فقهی امام محمدباقر علیه السلام می‌کوشد با انتشار نشریه اصولی «پژوهش‌نامه اصول فقه اسلامی» با استفاده از سرمایه دانش پژوهان این علم پرثمر بتواند زمینه بروز کردن مباحث اصول را آماده کرده و به پالایش علم اصول از زوایا و افزایش مباحث لازم و غیر معنون در اصول و هم‌چنین تبیین و تعمیق مباحث موجود سرعت بخشد.

امید آنکه در این مسیر مشمول عنایت و توفیق خداوند متعال باشیم و نبی اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه هدی علیهم السلام ما را در این مسیر راهبری و راهنمایی کنند.

تاجتهد

والحمد لله رب العالمین

سردبیر